
EDUKACJA – TECHNIKA – INFORMATYKA
EDUCATION – TECHNOLOGY – COMPUTER SCIENCE

WYBRANE PROBLEMY
EDUKACJI TECHNICZNEJ I ZAWODOWEJ

MAIN PROBLEMS
OF TECHNOLOGY AND PROFESSIONAL EDUCATION

ROCZNIK NAUKOWY NR/2/2011/CZĘŚĆ 1
SCIENTIFIC ANNUAL No/2/2011/PART 1

RZESZÓW 2011

*Publikację niniejszą dedykujemy
Śp. Profesorowi doktorowi habilitowanemu **Jurajovi Plenковиćovi** (1934–2011)
polskiemu i chorwackiemu humaniście, który próbował pogodzić
rozwój technologii z rozwojem edukacji niezbędnej dla społeczeństwa wiedzy.*

Redaktorzy i Autorzy

*The publication is dedicated
to Saint Memory of Professor Dr. Sc. **Juraj Plenковиć** (1934–2011)
Polish and Croatian humanist who attempted to reconcile development with the development of edu-
cational technologies necessary for the knowledge society.*

Editors and Authors

Spis treści

WPROWADZENIE	9
Część pierwsza	
EDUKACJA TECHNICZNA I OGÓLNOTECHNICZNA	13
TOMÁŠ KOZÍK, IVICA HANDLOVSKÁ	
Refleksja nad twórczością w edukacji ogólnotechnicznej	15
KRZYSZTOF KRASZEWSKI	
Kształcenie ogólne i ogólnotechniczne w Liechtensteinie	23
JOZEF PAVELKA	
Trzeci rok reformy szkolnictwa i edukacji technicznej na drugim stopniu szkół podstawowych na Słowacji	31
JAN NOVOTNÝ	
Interdisciplinary and integration of technical education	37
WOJCIECH WALAT	
Rola zabaw konstrukcyjnych w rozwijaniu wyobraźni technicznej-kinetycznej dzieci w wieku przedszkolnym – sprawozdanie z badań wstępnych	40
MARTA CIESIELKA	
Realizacja projektów koncepcyjnych w oparciu o model działalności technicznej człowieka, szansą na kształtowanie świadomości technicznej uczniów	61
MIROSLAVA MIKLOŠÍKOVÁ	
Rozwijanie twórczego myślenia uczniów w nauczaniu przedmiotów technicznych.....	67
AGNIESZKA DŁUGOSZ	
Rozwijanie twórczej aktywności uczniów	73
PETR MACH, PAVEL BENAJTR	
Porównanie wirtualnych i rzeczywistych pomiarów wielkości elektrycznych	82
JÁN PAVLOVKIN, DANIEL NOVÁK	
Uczenie się elektroniki z wykorzystaniem systemu edukacyjnego rc200	91
Część druga	
EDUKACJA ZAWODOWA I PEDAGOGIKA PRACY	99
JOLANTA WILSZ	
Praca, rynek pracy i edukacja zawodowa w kontekście przemian cywilizacyjnych	101
HENRYK NOGA	
Praca i kariera zawodowa absolwentów ETI	107
TOMÁŠ KOZÍK, MELÁNIA FESZTEROVÁ	
Znaczenie edukacji w zakresie bezpieczeństwa i zdrowia w pracy	115
TADEUSZ PIĄTEK	
Wpływ hałasu na pracę człowieka w opinii studentów i uczniów	121
INNA PALAMARENKO	
The necessity of Ukrainian family doctor training improve with due account for foreign experience	130
SVITLANA TSYMBAL	
Linguistic analysis of special terms in economic texts	135
OLENA ZELIKOVSKA	
Tolerance as an Integral Part of Intercultural Competence of Prospective Economists	138
MELÁNIA FESZTEROVÁ	
BHP jako czynnik motywujący do pracy ŠVOČ	145

HENRYK BEDNARCZYK, TOMASZ KUPIDURA	
Otwarte zasoby informacyjne w edukacji ustawicznej zawodowej	150
ZBIGNIEW KRAMEK	
Narzędzia informatyczne do diagnozowania i doskonalenia kompetencji zawodowych w procesie pracy	156
ANTONI KRAUZ	
Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007–2013 w procesie przygotowania zawodowego – wybrane procedury	162
LINDA JURAKOVIĆ, NEVENKA TATKOVIĆ, MARIJANA JURIČIĆ	
Management of primary and secondary schools	175
TEA BALDIGARA, VLADO GALIČIĆ, MARINA LAŠKARIN	
Secondary school education for the needs of tourism and hospitality in croatia – analysis of present state and proposals for improvement	191
JÁN ŠIRKA	
Uwagi i komentarze osób starszych do programu zajęć z rękodzieła ludowego na Uniwersytecie Trzeciego wieku w Nitrze	203
IRENEUSZ ZAWŁOCKI, KRZYSZTOF NIEWIADOMSKI, EWA NIEROBA	
Ocena przez studentów uczelni technicznej obecnego systemu edukacji w kontekście potrzeb współczesnego ryнку pracy	211
KRZYSZTOF NIEWIADOMSKI, EWA NIEROBA, IRENEUSZ ZAWŁOCKI	
Analiza porównawcza procesu uczenia się uczniów szkół ogólnokształcących i zawodowych	217
MAREK KĘSY	
Kultura organizacyjna a efektywność funkcjonowania organizacji społecznie odpowiedzialnych	223
OLGA FILATOVA	
Organization of motivation-valuable block of specialists' personality	229
LYENUZA TARKHAN	
Pedagogical conditions of formation of technological competence in vocational training	233
Część trzecia	
KSZTAŁCENIE NAUCZYCIELI	239
MIROSLAV CHRÁSKA, MILAN KLEMENT	
Wykorzystanie metody analizy skupień do tworzenia typologii grup studenckich	241
MARIE CHRÁSKOVÁ	
Postrzeganie wybranych koncepcji szkoły i środowiska społecznego studentów Uniwersytetu Palackiego w Ołomuńcu i Uniwersytetu Rzeszowskiego	248
GABRIEL BÁNESZ	
Opinie nauczycieli na temat możliwości i form doskonalenia metodycznego	254
IULIIA SIEKUNOVA	
Role of higher education in formation of cultural and political views of the modern youth	260
DANKA LUKÁČOVÁ	
Wiedza i umiejętności studentów kierunku nauczanie przedmiotów technicznych w zakresie ICT	265
MARTA BALAŽAK	
Filozofia Kaizen w pracy nauczyciela.....	271
WOJCIECH CZERSKI, RAFAŁ WAWER	
Informatyczne przygotowanie pedagogów szkolnych – wyniki badań własnych	277
JANUSZ JANCZYK, ANTONI SZNIRCH	

Znaczenie multimedialnych programów komputerowych w działalności poradni pedagogiczno-psychologicznej	284
NEVENKA TATKOVIĆ The Development of Teacher Competences in the Context of the Croatian Qualifications Framework and the Bologna process	290
GALINA CHEREDNICHENKO, LYUDMILA SHAPRAN, LYUDMILA KUNYTSIA Teaching Culture In The Foreign Language Classroom	306
VALENTYNA IVANIVNA STAKHNEVICH Professional burnout and lecturer	313
VALENTYNA IVANIVNA STAKHNEVICH, LIUDMYLA DANKEVYCH Gender and personality	318
Część czwarta	
EDUKACJA DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU	323
WIKTORIA SOBCZYK, AGNIESZKA BIEDRAWA Systemy informatyczne w modelowaniu procesów zarządzania środowiskiem	325
OKSANA NAGORNYUK Socio-ecological human security in the environment	337
LILIYA NEDOBICHYK, NATALIIA RIDEI, BOHDAN MAKARCHUK, ANDRIY NEMNOGKO Study of Ioan Pavlo II about environmental culture	344
MARIA KULAYETS, OGLA VYTVYTSKA Urgent issues on retraining of specialists in agricultural sphere with provision of the second higher education	348
NATALIIA RIDEI, YULIYA RYBALKO, ANNA SYTSKA, YULIYA MARTYNYENKO, LYUDMILA KLYMENKO Role of education and science in promoting of term state environmental programs	354
NATALIIA RIDEY, TETYANA HITRENKO, SVITLANA PALAMARCHUK, VITA STROKAL, ALBINA NAZARENKO, ANDRIY NEMNOGKO State programs of education and science development in Ukraine	358
NATALIIA RIDEI, DENYS SHOFOLOV, YULIYA KUCHERENKO, OLHA ZAHAYKO, IRA TRYGUB Scientific support for policy state environmental programs, the importance of education	362
TATIANA VASILEVNA SAYENKO Innovations in ecological education of higher school students	367
RECENZJE	373
MARIA RACZYŃSKA Jana Depešová a kolektív, <i>Pedagogická prax s podporou informačných a komunikačných technológií</i>	375
MARIA RACZYŃSKA Mária Vargová, <i>Tvorba záverečnej práce</i>	377
MARIA RACZYŃSKA Mária Vargová, Jana Depešová, <i>Pedagogické aspekty bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci</i>	378
MELÁNIA FESZTEROWA Marek Wasielewski, Wiktor Nikołajewicz Dawydow, <i>Bezpieczeństwo w pracowni chemicznej</i>	380
AUTORZY/THE AUTHORS	383

Część pierwsza

EDUKACJA TECHNICZNA I OGÓLNOTECHNICZNA

Tomáš KOZÍK, Ivica HANDLOVSKÁ

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Slovenská republika

Refleksja nad twórczością w edukacji ogólnotechnicznej

Streszczenie

Kształcenie techniczne umożliwia wprowadzenie przez nauczycieli szerokiego zakresu działań twórczych do procesów dydaktycznych. Podejmowane działania metodyczne nastawione na rozwój twórczy dzieci i młodzieży wpływają również na rozwój intelektualny oraz postawy w podejściu do rozwiązywania problemów w przyszłości poza szkołą. Aby metody nauczania stymulujące rozwój postaw twórczych odniosły sukces, system edukacji musi być tak zaprojektowany, aby szeroko wspierał i wzmacniał kreatywność uczniów jako podstawowy cel edukacyjny.

Słowa kluczowe: edukacja techniczna, kreatywność, twórczość techniczna.

A reflection on creativity in technical education

Abstract

Technical education allows teachers to provide a wide range of possibilities for the application of creative elements. These elements further develop students' creative and intellectual attitudes in their approach to solving problems inside and outside the classroom.

In order for this method of teaching to be successful, the education system must be redesigned to support and strengthen this educational objective.

Key words: Technical education, creativity, technical creativity.

Krzysztof KRASZEWSKI

Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie, Polska

Kształcenie ogólne i ogólnotechniczne w Liechtensteinie

Streszczenie

Autor artykułu przedstawia wybrane aspekty edukacji ogólnotechnicznej w Księstwie Liechtenstein. Czyni to po wcześniejszym zarysowaniu systemu kształcenia ogólnego. Przybliża czytelnikowi funkcje i zadania poszczególnych typów szkół.

Słowa kluczowe: edukacja techniczna, system szkolny.

General and technology education in Liechtenstein

Abstract

The author of the article describes some of the general technical education's problems in the Principality of Liechtenstein. Earlier on he outlines the educational system and explains to the reader what duties and tasks each kind of schools is supposed to complete.

Key words: technology education, school system.

Jozef PAVELKA

Prešovská univerzita v Prešove, Slovenská republika

Trzeci rok reformy szkolnictwa i edukacji technicznej na drugim stopniu szkół podstawowych na Słowacji

Streszczenie

W pracy przedstawiono wyniki badań empirycznych, które koncentrowały się na określeniu rzeczywistego stanu edukacji technicznej w szkołach podstawowych na Słowacji po wprowadzeniu zmian przez trwającą reformę systemu edukacji.

Słowa kluczowe: reforma edukacji, system szkolny, edukacja techniczna.

The third year of school reform and technical education in lower secondary education in Slovakia

Abstract

The study presents the results of empirical research, which focused on finding the real state of technical education in primary schools in Slovakia, which were caused by the ongoing educational reforms.

Key words: reform of education, school system, technology education.

Jan NOVOTNÝ

University of J.E. Purkyne in Usti in Labem, Czech Republic

Interdyscyplinarny i integrujący charakter edukacji technicznej

Streszczenie

Transformacja treści i metod nauczania przedmiotów szkolnych w najbliższym czasie nie jest i na pewno nie będzie łatwa, ale jest zabiegiem koniecznym do zrobienia. Dzisiaj szkoła nie jest dla ucznia jedynym źródłem informacji. Na co dzień konkuruje z bardziej atrakcyjnymi mediami i różnorodnymi zasobami elektronicznymi. Dlatego szkoła musi zmieniać punkt ciężkości z tradycyjnego transferu wiedzy na opanowanie metod przekazywania informacji i jej stosowania. Szkoła musi stać się dla uczniów ważnym źródłem informacji i prowadzić do jej zrozumienia.

Słowa kluczowe: edukacja techniczna, TI (technologie informacyjne).

Interdisciplinary and integration of technical education

Abstract

Transformation of the teaching subjects in our schools is not and certainly will not be easy. But it is a necessary to do. Today the school is not the only source of information. It faces competition from more attractive media and electronic resources. Therefore, the school also seeks to change its focus from traditional transfer of knowledge to master methods to provide information and apply. School must give information for pupils and keep it for understanding.

Key words: technical education, IT (information technology).

Wojciech WALAT

Uniwersytet Rzeszowski, Polska

Rola zabaw konstrukcyjnych w rozwijaniu wyobraźni technicznej-kinetycznej dzieci w wieku przedszkolnym – sprawozdanie z badań wstępnych

Streszczenie

W przeprowadzonych badaniach wstępnych rozpoznawczych wpływu zabaw konstrukcyjnych na rozwój wyobraźni technicznej-kinetycznej dzieci w wieku przedszkolnym zaproponowano dzieciom wykonanie rysunków, które odzwierciedliły sposób przedstawiania ruchów prostych i złożonych, pokazały, jak rozwija się wyobraźnia kinetyczna dzieci pod wpływem prowadzonych zabaw konstrukcyjnych.

Słowa kluczowe: edukacja przedszkolna, wyobraźnia techniczna, pedagogika zabawy.

The role of playground design in the development of technical imagination – kinetic preschool children - a report of preliminary research

Abstract

The initial exploratory studies the impact of playground design on the development of technical imagination – the kinetic preschool children offered to children execution drawings, which reflected how the presentation of simple and complex movements, have shown how the kinetic imagination develops of children under the influence play led construction.

Key words: preschool education, technical imagination, pedagogy of playing.

Marta CIESIELKA

Akademia Górniczo-Hutnicza im. St. Staszica w Krakowie, Polska

Realizacja projektów koncepcyjnych w oparciu o model działalności technicznej człowieka, szansą na kształtowanie świadomości technicznej uczniów

Streszczenie

W pracy przedstawiono propozycje realizacji metody projektów na zajęciach technicznych. Realizację wybranych projektów koncepcyjnych oparto na schemacie działalności technicznej człowieka.

Słowa kluczowe: model działalności technicznej człowieka, metoda projektów, edukacja techniczna.

Implementation of projects based on a conceptual model of human technical activity, a chance to shape the technical awareness of pupils

Abstract

The paper presents proposals for implementation of projects on technical subjects. Implementation of selected projects based on the conceptual scheme of the technical activities of man.

Key words: human technical activity, method of projects, technology education.

Miroslava MIKLOŠÍKOVÁ

Vysoká škola báňská – Technická univerzita, Ostrava, Czech Republic

Rozwijanie twórczego myślenia uczniów w nauczaniu przedmiotów technicznych

Streszczenie

Funkcjonowanie współczesnego społeczeństwa zależy od dostępności i poziomu rozwoju kompetencji w zakresie kształcenia ustawicznego. Przygotowanie do uczenia się przez całe życie zaczyna odgrywać dużą rolę w kształceniu nauczycieli, więc szkoły powinny nie tylko zapewnić uczniom szerokie zaplecze techniczne, ale również i bazę wiedzy dla niezbędnych umiejętności praktycznych oraz powszechny rozwój i ukształtowanie takich kompetencji kluczowych, jak: umiejętności komunikacji, pracy z informacją i danymi, pracy w zespole, kształcenia ustawicznego i umiejętności twórczego korzystania z tych umiejętności. Są to ważne umiejętności konieczne do rozwijania w nauczaniu przedmiotów technicznych i powinny charakteryzować absolwentów szkół średnich.

Słowa kluczowe: kształcenie ustawiczne, kompetencje, kreatywność, metod nauczania.

Developing creative thinking in teaching technical subjects in secondary schools

Abstract

The functionality of today's society depends on the availability of new competencies of its members and is closely linked with the idea of life long learning. Preparation for life long learning begins in the initial training, so the school should provide students with both broad technical knowledge base and foundation necessary practical skills, but also universally applicable instrument, which are key skills including communication skills, work with information and figures, working in Team, a life long skill to learn and use these skill creatively. These skills are of course also apply to secondary school teaching technical subjects, and high school graduates.

Key words: life long learning, key competencies, creativity, teaching methods.

Agnieszka DŁUGOSZ
Uniwersytet Rzeszowski, Polska

Rozwijanie twórczej aktywności uczniów

Streszczenie

W ostatnich latach nastąpił rozwój metod i technik stymulowania twórczego myślenia. Rozwój twórczej aktywności uczniów w dużej mierze uzależniony jest od twórczych nauczycieli i od metod, jakie stosują, aby pobudzać twórczość uczniów. W artykule zasygnalizowane zostały tylko niektóre wątki twórczości, aktywności twórczej i jej rozwijania.

Słowa kluczowe: twórczość, aktywność twórcza, metody rozwijania twórczości.

Developing students creative activity

Abstract

In recent years there has been development of methods and techniques to stimulate creative thinking. Developing students creative activity largely depends on creative teachers and the methods they use to stimulate students creativity. This article has been signaled by some threads of creativity, creative activity and its development.

Key words: creativity, creative activity, methods of developing creativity.

Petr MACH, Pavel BENAJTR

Západočeská univerzita v Plzni, Česká republika

Porównanie wirtualnych i rzeczywistych pomiarów wielkości elektrycznych

Streszczenie

W pracy przedstawiono możliwość porównania realizacji podstawowych pomiarów elektrycznych i elektronicznych. Przygotowanie nauczycieli do nauczania przedmiotów technicznych w szkołach podstawowych i średnich jest w dalszym ciągu wyzwaniem metodycznym. W przypadku nauczania metod dokonywania pomiarów pola elektrycznego istnieje kilka sposobów, aby osiągnąć wymaganą jakość pomiarową. Dla uzyskania prawdziwej wiedzy i doświadczenia można skorzystać z rzeczywistych elementów i przyrządów pomiarowych. Metoda taka wymaga zastosowania dobrego wyposażenia laboratoryjnego oraz wielu urządzeń pomocniczych. Aktualnie możliwa jest konwersja pomiarów i eksperymentów w rzeczywistości wirtualnej. Istnieje wiele programów komputerowych, które pozwalają na symulację całego laboratorium. Autorzy artykułu prezentują wiele zadań, poprzez które studenci realizowali wszystkie te sposoby, które umożliwiają dokonywanie oceny uzyskanych wyników pomiarowych.

Słowa kluczowe: pomiar wielkości elektrycznych, zestawy elektroniczne, pomiar wirtualny, programy symulacyjne.

Comparison of virtual and real electronic measurement

Abstract

This contribution deals with comparison of possibilities of realization basic electrotechnic and electronic measurements. Preparation of teachers of scientific technical subjects at the elementary and secondary schools is becoming more and more difficult. In the case of electrotechnics, when theory must be supplemented by many experiments and measurements, several possibilities are available how to reach effectiveness needed. Real parts of machines and measuring devices can be used for developing real knowledge and experiences. Nevertheless, this method requires equipped laboratories, maintenance of laboratory tools and devices. Transition of experiments and measurements into virtual reality is the last possibility. There are plenty of computer programs which are able to simulate even the entire laboratory. Authors created several tasks which were realized by the students using all way mentioned. Followings, authors evaluated results and approaches of the students to various methods of measuring.

Keywords: electronic measurement, electronic kits, virtual measurements, simulation programs.

Ján PAVLOVKIN, Daniel NOVÁK

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Slovenská republika

Uczenie się elektroniki z wykorzystaniem systemu edukacyjnego rc2000

Streszczenie

W pracy przedstawiono możliwości teoretycznej analizy i dokonywania pomiarów amplitudy wzmocnienia częstotliwości przez jeden wzmacniacz tranzystorowy z wykorzystaniem oscyloskopu oraz poprzez włączenie do uczenia się komputerowego zestawu rc2000. Zastosowane tu dwa sposoby eksperymentalnej weryfikacji przebiegów pozwalają otrzymać porównywalne wyniki, które są prezentowane graficznie i mogą być wykorzystane zarówno w praktyce przemysłowej, jak i do uczenia elektroniki w szkole.

Słowa kluczowe: elektronika w szkole, system edukacyjny rc2000.

Electronics with the educational system rc2000

Abstract

The paper deal with theoretical analysis measurement amplifier's gain and amplitude frequency characteristics in one-stage transistorized amplifier through oscilloscope and through the Teaching and Training System rc2000 – μ LAB supported by the PC. Both of them mode experimental attest are acquirement comparable results. Results experiment are by visual demonstration displayed and can them utilize in technique experience. Through experiments the student in an easier way acquires a sense for electronics which is the best way of supporting his further professional life. From graphic results see, those with by increasing the attributes resistor R_e - amplifier's gain reduce and measure change and width transmission zone.

Key words: electronics in school, the educational system rc2000.

Część druga

**EDUKACJA
ZAWODOWA I PEDAGOGIKA PRACY**

Jolanta WILSZ

Wyższa Szkoła Pedagogiczna TWP w Warszawie,
Wydział Nauk Społeczno-Pedagogicznych w Katowicach, Polska

Praca, rynek pracy i edukacja zawodowa w kontekście przemian cywilizacyjnych

Streszczenie

W artykule przedstawiono implikacje wynikające z przemian cywilizacyjnych dla edukacji zawodowej. Konieczność radykalnych zmian w systemie edukacji zawodowej uzasadniono wieloma czynnikami, przede wszystkim potrzebami rynku pracy i procesami integracyjnymi. Wskazano kierunki tych zmian, które już można zauważyć, i tendencje, które powinny pojawić się w przyszłości.

Słowa kluczowe: edukacja zawodowa, rynek pracy, praca, przemiany cywilizacyjne.

Work, labor market, professional education in the context of civilization changes

Abstract

In the article implications on professional education resulting from civilization changes were presented. Necessity of radical changes in the system of professional education was supported by many arguments including labor market requirements and pending integration processes. Directions of those changes were illustrated which can either be observed already or are expected to appear in future.

Key words: professional education, labor market, work, civilization changes.

Henryk NOGA

Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie, Polska

Praca i kariera zawodowa absolwentów ETI

Streszczenie

Badania dotyczyły dalszych losów absolwentów kierunku edukacja techniczno-informatyczna oraz ich przystosowania zawodowego. Dokonano także próby oceny jakości kształcenia. Podmiotem kształcenia są studenci, którzy po ukończeniu studiów mogą ocenić jakość kształcenia i jego wpływ na własne losy i kariery zawodowe.

Bardzo ważnym miernikiem przydatności studiów jest awans zawodowy. Znajdujemy tutaj wskazanie, na ile studia ułatwiły lub przyspieszyły awans zawodowy.

Słowa kluczowe: edukacja techniczno-informatyczna, kariera zawodowa, przygotowanie zawodowe.

Jobs and careers of graduates ETI

Abstract

The research concerned the fate of Technical and Information Technology Education graduates and their professional adaptation. The attempt of the quality assessment of education has also been made. After graduation, students are able to assess the quality of education and its impact on their lives and careers.

A very important measure of the usefulness of studies is career advancement. It indicates to what extent studies facilitate or speed career advancement up.

Key words: technical and information technology education, career post graduation, professional preparation.

Tomáš KOZÍK, Melánia FESZTEROVÁ

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Slovenská republika

Znaczenie edukacji w zakresie bezpieczeństwa i zdrowia w pracy

Streszczenie

Szkolenie BHP we współczesnym społeczeństwie ma swoje głębokie uzasadnienie. Kwestie BHP są podawane ze szczególną uwagą przez UE. Ponadto ważne jest tworzenie korzystnego środowiska społecznego dla świadomego przestrzegania norm BHP. Istnieje potrzeba, aby system edukacji publicznej stworzył odpowiednie miejsce dla wykształcenia wysoko wykwalifikowanych specjalistów z tego zakresu. Artykuł ten zawiera informacje na temat orientacji słowackich uniwersytetów na sprawy kształcenia specjalistów z zakresu BHP.

Słowa kluczowe: BHP w edukacji, BHP w technicznych dziedzinach.

The Importance of Education in Occupational Safety and Health at Work

Abstract

Training in Occupational Safety and Health (OSH) in today's society is legitimate. European Union pays great attention to the OSH issues. Besides creating a favorable social environment and awareness of compliance with OSH standards, it is important to create the vital platform in the public education system for training of highly qualified experts. At the universities in Slovakia there has been built a system of professional training of specialists in the field. The paper informs on the orientation of Slovak universities on issues of education and training in the field of OSH.

Key words: Occupational Health and Safety (OSH), education and training, OSH in technical fields.

Tadeusz PIĄTEK

Uniwersytet Rzeszowski, Polska

Wpływ hałasu na pracę człowieka w opinii studentów i uczniów

Streszczenie

Artykuł porusza zagadnienie postrzegania hałasu w kontekście jego wpływu na pracę człowieka przez uczniów i studentów. W artykule przedstawiono zarys badań wstępnych, dotyczących uwarunkowań pracy człowieka doby XXI w.

Słowa kluczowe: hałas, ergonomia, praca człowieka.

Effects of noise on human work and student opinion of teachers, students and pupils

Abstract

Article raises the question of perception of noise in the context of its impact on man's work by students and university students. The article outlines the preliminary research on human working conditions of day twenty-first century.

Key words: noise, ergonomics, human labor.

Inna PALAMARENKO

National O. Bohomolets Medical University, Kyiv, Ukraine

Konieczność doksztalcania ukraińskich lekarzy rodzinnych z uwzględnieniem doświadczeń zagranicznych

Streszczenie

Perspektywy euro-integracji Ukrainy w zakresie wprowadzania skutecznych rozwiązań strategicznych zadań współczesnej polityki edukacyjnej na Ukrainie mogą spowodować odpowiednie badania. Postępowe tendencje w rozwoju europejskiego systemu szkolnictwa wyższego, szczególnie w realizacji procesu bolońskiego, są pierwszą próbą dokonania przestrzeni zjednoczonego szkolnictwa wyższego i badań naukowych w Europie.

Słowa kluczowe: proces boloński, euro-integracja, system edukacyjny.

The necessity of Ukrainian family doctor training improve with due account for foreign experience

Abstract

The prospects of Ukrainian Euro integration and successful solution of the strategic tasks of the modern educational policy in Ukraine cause the proper study and taking into account progressive tendencies of the European higher education system development, particularly the Bologna process as the first attempt of making the united space of the higher education and science in Europe.

Key words: Bologna process, the Euro-integration, the educational system.

Svitlana TSYMBAL

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine

Analiza językowa pojęć w tekstach ekonomicznych

Streszczenie

Możliwość interakcji leksykalnych pojęć w tłumaczeniu tekstów ekonomicznych w języku ukraińskim.

Słowa kluczowe: tłumaczenie tekstów, leksyka, teksty ekonomiczne.

Linguistic analysis of special terms in economic texts

Abstract

Importance of rendering lexical relationships among words is considered at translating economic texts into Ukrainian.

Key words: translation of texts, vocabulary, economic Texas.

Olena ZELIKOVSKA

National University of Life and Environmental Sciences, Kyiv, Ukraine

Tolerancja jako integralny komponent kompetencji międzykulturowych przyszłych ekonomistów

Streszczenie

W artykule przedstawiono konieczność podjęcia badań nad tolerancją jako integralnym komponentem międzykulturowych kompetencji komunikacyjnych, które w dobie globalizacji stały się ważnym czynnikiem w kształtowaniu osobowości i są w stanie podołać wyzwaniom, jakie stawiają ciągłe zmiany w środowisku gospodarczym i międzynarodowym rynku pracy. Autor podkreśla konieczność rozwoju kompetencji międzykulturowych za pomocą komunikacji międzykulturowej u studentów na kierunku ekonomia.

Słowa kluczowe: komunikacja międzykulturowa, tolerancja, kompetencje międzykulturowe, etnocentryzm, empatia, dialog kultur, refleksja.

Tolerance as an Integral Part of Intercultural Competence of Prospective Economists

Abstract

In the article tolerance is under study as an integral part of intercultural communicative competence which in an era of globalization has become an important factor in formation of a personality capable to challenge constant changes in economic environment and international labor market. The author stresses the necessity of development intercultural competence by means of intercultural communication in the students majoring in economics.

Key words: intercultural communication, tolerance, intercultural competence, ethnocentrism, empathy, dialogue of cultures, reflection.

Melánia FESZTEROVÁ

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Slovenská republika

BHP jako czynnik motywujący do pracy ŠVOČ

Streszczenie

W artykule zwrócono uwagę na znaczenie poznawania zasad BHP przez młodzież oraz rozwijania zainteresowań i umiejętności w tej dziedzinie. Udział studentów w działalności naukowej (ŠVOČ) jest jedną z możliwości, która pomaga młodym ludziom w uczeniu się naukowego myślenia oraz przedstawiania opinii ekspertów w twórczej pracy naukowej.

Słowa kluczowe: ŠVOČ (Studencka Działalność Naukowa), BHP, rozwój zawodowy, umiejętności, zainteresowania.

OSH as a Motivation Factor in ŠVOČ Works

Abstract

In the article we present how important is to increase an interest of young people in zone of OSH, with this is connected their knowledge and special growth in this zone. Participation in ŠVOČ (Student Scientific Work) is one of the opportunities which allow young people scientific thinking and presentation their special opinions through scientific works. Chemistry has an experimental character and a lot of scientific works need research in laboratory and because of this fact is very important to increase an interest of young generation in following rules of OSH.

Key words: ŠVOČ (Student Scientific Work), OSH, Special Growth, Ability, Interest.

Henryk BEDNARCZYK, Tomasz KUPIDURA
Instytut Technologii Eksploatacji – PIB w Radomiu, Polska

Otwarte zasoby informacyjne w edukacji ustawicznej zawodowej

Streszczenie

Otwarte Zasoby Edukacyjne (OZE) dają możliwość ustawicznego zindywidualizowanego przyswajania wiedzy. Otwarty i wolny dostęp do tak przygotowanych materiałów może powodować to, że nauczyciele i uczący się kształtują i rozwijają razem wiedzę i umiejętności wspólnego nauczania, tworzenia oraz dzielenia się, tym samym wspierając kulturę uczestnictwa. Otwarte zasoby stymulują, ułatwiają i rozwijają sieciowe zasoby edukacyjne wykorzystywane także w e-learningu.

Słowa kluczowe: ustawiczna edukacja zawodowa, otwarte zasoby edukacyjne.

Open information resources in professional continuing education

Abstract

Open Educational Resources (OER) gives the opportunity for gaining knowledge in individual, continuous way. Open and free access to these materials can cause the situation when teachers and learners develop and shape together their knowledge and skills of common learning, developing and sharing, and in the process – supporting the culture of participation. The open resources stimulate, make easier and develop the network educational resources being used also in e-learning.

Key words: professional continuing education, open information resources.

Zbigniew KRAMEK

Instytut Technologii Eksploatacji – PIB w Radomiu, Polska

Narzędzia informatyczne do diagnozowania i doskonalenia kompetencji zawodowych w procesie pracy

Streszczenie

W opracowaniu przedstawione zostały metody diagnozowania kompetencji pracowniczych z wykorzystaniem narzędzia informatycznego MapCom oraz wymagania metodyczne i technologiczne dla projektowania i wdrażania interaktywnych materiałów do telenauczania (e-pakietów) z wykorzystaniem platformy informatycznej.

Słowa kluczowe: kompetencje pracownicze, narzędzia informatyczne, telenauczanie.

Tools to diagnose and improve professional competence in the work process

Abstract

There were presented the methods of workers competence diagnosis with the use of MapCom IT tool and methodological and technological requirements for design and implementation the materials for e-learning (e-packet) with the use of IT platform.

Key words: workers competence, IT platform, e-learning.

Antoni KRAUZ

Uniwersytet Rzeszowski, Polska

Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007–2013 w procesie przygotowania zawodowego – wybrane procedury

Streszczenie

W zamieszczonym artykule dokonano krótkiej charakterystyki problematyki pewnego wycinka Programów Operacyjnych na lata 2009–2013, stwarzających możliwości rozwoju, innowacji w ramach całego społeczeństwa. Ich różnorodność występująca w każdej dziedzinie stwarza możliwości realizacji projektów przez każdy podmiot: indywidualny, zespołowy, administracyjny, naukowy, przemysłowy, rolniczy, uczelniany itp. Projekty systemowe, konkursowe, indywidualne pozwalają na to, że każdy zainteresowany odpowiednio może z nich skorzystać. Również jak przedstawiono w czwartym zagadnieniu, narzucają ściśle określone procedury postępowania, rygory wynikające z prawa i podpisanej umowy, na które każdy podejmujący się realizacji projektu musi być przygotowany i zdawać sobie sprawę z konsekwencji prawno-finansowych, jakie mu grożą za niewykonanie zadań ujętych w projekcie i podpisanej umowy.

Słowa kluczowe: Program Operacyjny Kapitał Ludzki, przygotowanie zawodowe, procedury.

Human Capital Operational Programme 2007–2013 in the preparation work – selected procedures

Summary

By means of the article presents a brief characterization of some stretches of the problems occurring in the 2009–2013 Operational Programmes provide opportunities of development and innovation throughout the whole society. Their diversity present in each area creates opportunities for implementation by any entity: individual, team, administrative, scientific, industrial, agricultural, university etc. System projects, competitions, individual permit that anyone interested can properly use them. Also, as shown in the fourth issue of imposing strict procedures, resulting from the rigors of the law and signed agreements to which each undertaking the implementation of the project must be prepared to realize the financial and legal consequences of which threaten him for not carrying out the tasks contained in the draft and signed contract.

Key words: Operational Programme Human Capital, professional preparation, procedures.

Linda JURAKOVIĆ

High Business School, Višnjan, Croatia

Nevenka TATKOVIĆ, Marijana JURIČIĆ

University Juraj Dobrila Pula, Department of Educational Science, Croatia

Zarządzanie szkołami podstawowymi i średnimi

Streszczenie

Aktualnie szkoły podstawowe i średnie są pod wpływem procesów reorganizacji, w których rozwój potencjału ludzkiego jest skierowany na wyższe poziomy profesjonalizmu, jakości edukacji i kształcenia kadry kierowniczej. Proces kształcenia jest bardzo skomplikowany, ale aby szkoła mogła funkcjonować bez przeszkód, pracownicy oświaty powinni być wspierani przez odpowiednie kadry zarządzające, które tworzą sferę „podejścia ekonomicznego” oraz stworzenie „produktu” rozumianego jako pełne przygotowanie ucznia, który może po szkole średniej wejść na rynek pracy jako kandydat na pracownika wysokiej jakości. Szkoły powinny dla podniesienia jakości kształcenia zdobyć wyższe finansowanie i wyższe odsetki uczniów dobrze przygotowanych – są to zadania dla kadry zarządzającej.

Słowa kluczowe: zarządzanie, edukacja, kadra zarządzająca, szkoła podstawowa i średnia.

Management of primary and secondary schools

Abstract

Primary and secondary schools are under the influence of reorganizations and processes in which development of human potential is streaming to higher professionalism and education qualities of education and management staff. The process of education is very complex and should place the education staff at first, but in order to function without obstacles the education staff should be supported by adequate managing staff that creates the sphere of „economic approach” and creation of a „product” called complete pupil that can after secondary school approach the employee market as a quality candidate. Schools run in a good quality sense gain higher rates and higher interest of pupils for inscriptions, and these are the tasks for managing staff. Therefore our paper is directed upon research about the management subjects in primary and secondary education, to see how much managers are „into” management issues, what are the wishes of managers about management subjects in classes and as important for them in running the schools, to school managers about management knowledge they have and relations between school management and management functions applications. The research was conducted in eight schools, two secondary and six primary schools. We confirmed our hypothesis

that management is different in primary and secondary schools. In primary schools there is no subject called management as part of education program such exists in one secondary school. The professional profile of school manager was not connected to thematic of management and involving management as a subject in school programs. With the aim and meaning of management in education only 25 percent of education staff and school managers were acquainted. All managers answered that management is necessary and useful for pupils and young people in the society. The majority of school managers (87,5 percent) were content with their roles manager. The same percentage answered that they would need a team for school management. All school managers agreed that this team should have different knowledge and skills connected to management capabilities. The most important duties would be in filed of finances, promotions, psychology, law and general culture.

Key words: management, education and managing staff, primary and secondary schools, education.

Tea BALDIGARA, Vlado GALIČIĆ, Marina LAŠKARIN

University of Rijeka, Croatia

Wykształcenie na poziomie średnim dla potrzeb turystyki i hotelarstwa w Chorwacji – analiza stanu obecnego i propozycje usprawnień

Streszczenie

Na terenie Chorwacji działają łącznie 93 szkoły średnie kształcące w zawodach przydatnych dla hotelarstwa i turystyki, takich jak: kucharz, kelner, cukiernik, technik hotelarstwa oraz zarządzanie turystyką. Oczywiście takie rozproszenie szkół może tylko powodować spadek jakości procesu dydaktycznego. Mimo że nie brakuje szkół średnich kształcących w zakresie turystyki i hotelarstwa, umiejętności uczniów, absolwentów tych szkół są nisko oceniane w opiniach wielu specjalistów z przemysłu turystycznego.

Słowa kluczowe: edukacja zawodowa na poziomie średnim, kształcenie w zawodzie turystyka i hotelarstwo, edukacja zawodowa.

Secondary school education for the needs of tourism and hospitality in Croatia – analysis of present state and proposals for improvement

Abstract

The Republic of Croatia has a total of 93 vocational schools for professions in hospitality and tourism: chef, waiter, pastry-chef, hotel and tourism technician, and hotel and tourism sales officer. Evidently, the outcome of such a wide dispersion of educational institutions can only be a decline in the quality of the teaching process. While there is obviously no lack of secondary schools in the field of hospitality and tourism, the skills of pupils graduating from these schools are dubious in the opinion of many tourism and hospitality professionals. It is assumed that the causes behind the adverse results of the entire secondary schooling system lie in the lack of motivation in young people, who tend to leave the selection of their future occupation to their parents or who are likely to enrol in a vocational school only after they have failed to enrol in the school of their choice. The educational system in Croatia needs to undergo thorough change. Or, rather, it needs to adapt to European educational standards, because after the flow of services and goods with the EU, the flow of labour is to be expected, which will demand standard education for various levels and profiles of personnel, at least with regard to basic core subjects. On the other hand, there is a need to integrate hospitality schools in Croatia to create strong and well-equipped county centres for the schooling of future workers in tourism and hospitality. This paper seeks to put forward concrete solutions for reorganising the Croatian secondary

schooling system for the needs of tourism and hospitality and to meet the demands of modern tourism practise.

Key words: secondary school education, education of tourism and hospitality, professional education.

Ján ŠIRKA

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Slovenská republika

Uwagi i komentarze osób starszych do programu zajęć z rękodziela ludowego na Uniwersytecie Trzeciego Wieku w Nitrze

Streszczenie

W Katedrze Techniki i Informatyzacji PF UKF w Nitrze zostały przeprowadzone badania w celu określenia cech jakości życia osób dorosłych i seniorów uczestniczących w zajęciach Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Wyniki naszych badań w porównaniu do wyników badań przeprowadzonych na Uniwersytecie Komeńskiego w Bratysławie i Uniwersytecie w Preszowie wskazują, że konieczne jest stworzenie odpowiedniego środowiska i programów dydaktycznych, dzięki którym osoby starsze mogą sprostać pojawiającej się nowej wiedzy i nowym informacjom. Może to doprowadzić do utrzymania i zwiększenia zdolności ludzi starszych oraz do zaspokajania ich potrzeb wynikających z rozwijającego się nowoczesnego społeczeństwa informacyjnego.

Słowa kluczowe: Uniwersytet Trzeciego Wieku, wykluczenie społeczne.

Observations and comments of adults to the programm of folklore at the University of the Third Age in Nitra

Abstract

The Department of Technics and Information Technologies, School of Education, Constantine the Philosopher in Nitra, has conducted a research on examining the attributes of life quality, as well as on examining the life quality itself of the adults and seniors attending the University of the Third Age. The data collected from our research have been compared with the data from the research conducted at the Comenius University in Bratislava and Philosophical Faculty of Prešov University. We came to the conclusion that it is essential to create the environment and programmes that would enable the aging people and seniors to come to terms with new knowledge and information, that leads to maintaining and developing their skills, contributes to their handling of the modern society demands and fulfils their interests and needs.

Key words: University of Third Age, social exclusion.

Ireneusz ZAWŁOCKI, Krzysztof NIEWIADOMSKI, Ewa NIEROBA
Politechnika Częstochowska, Polska

Ocena przez studentów uczelni technicznej obecnego systemu edukacji w kontekście potrzeb współczesnego rynku pracy

Streszczenie

W opracowaniu dokonano ogólnej analizy aktualnej sytuacji absolwentów wyższych uczelni na współczesnym rynku pracy, wskazując na gwałtowny wzrost bezrobocia w tej grupie zawodowej. O ocenę tego stanu rzeczy poproszono główny podmiot kształcenia akademickiego – studentów, przeprowadzając badania w obszarze system edukacji – rynek pracy wśród studentów uczelni technicznej.

Słowa kluczowe: rynek pracy, przygotowanie zawodowe, bezrobocie.

Evaluation of current education system made by students in the context of the contemporary labor market

Abstract

The paper is a general analysis of the current situation of university graduates in today's labor market. It shows a sharp rise in unemployment in that sector. Conducting a research in field of labor market students were asked to evaluate the education system.

Key words: labor market, vocational training, unemployment.

Krzysztof NIEWIADOMSKI, Ewa NIEROBA, Ireneusz ZAWŁOCKI
Politechnika Częstochowska, Polska

Analiza porównawcza procesu uczenia się uczniów szkół ogólnokształcących i zawodowych

Streszczenie

W artykule podjęto próbę porównania wybranych czynników związanych z uczeniem się uczniów szkół ogólnokształcących i zawodowych. W badaniach uczestniczyło stu uczniów.

Słowa kluczowe: edukacja ogólna, edukacja zawodowa, warunki uczenia się.

Comparative analysis of learning process among comprehensive and trade school pupils

Abstract

The article is an attempt to compare selected factors related to learning process among comprehensive and trade school pupils. One hundred students participated in the study.

Key words: general education, vocational education, teaching arrangements.

Marek KEŚY

Politechnika Częstochowska, Polska

Kultura organizacyjna a efektywność funkcjonowania organizacji społecznie odpowiedzialnych

Streszczenie

W artykule rzedstawiono podstawowe informacje dotyczące kultury organizacyjnej. Zaprezentowano wybrane podejścia wyjaśniające podstawy istnienia oraz czynniki wpływające na siłę i wyrazistość oraz funkcje kultury organizacyjnej. Zasygnalizowano problematykę wpływu trendów ekonomicznych oraz oddziaływanie Państwa na zasady funkcjonowania tzw. organizacji społecznie odpowiedzialnych, w kontekście problematyki kultury organizacyjnej.

Słowa kluczowe: kultura organizacyjna, efektywność organizacji, zasady funkcjonowania organizacji.

Organizational culture and effectiveness of the organization of socially responsible

Abstract

Basic information applied to an organization culture has been presented. A few chosen ways an explanation of using fundamentals and factors determining a force and distinct and functionality of organizational culture has been described. The problems issues of economical trends and influence of government on the functional rules of society's responsibility organizations, in the aspects of organizational culture has been signalized as well.

Key words: organizational culture, organizational effectiveness, principles of functioning of the organization.

Olga FILATOVA

Vladimir State University, Russia

Organizacja motywacyjno-wartościującego bloku osobowości zawodowej

Streszczenie

W artykule postawiono pytania o strukturę organizacyjną osobowości, motywację bloku przedmiotów zawodowych. Na podstawie badań empirycznych zidentyfikowano cztery główne grupy czynników w zakresie teorii funkcjonowania osobowości. Proces kształcenia osobowości zawodowej i jej transformacja jest trudnym do zorganizowania hierarchicznym metasystemem z wieloma poziomami i współzależnościami między nimi.

Słowa kluczowe: rodzaje zawodów, struktura organizacyjna osobowości, motywacja-wartościujący blok osobowości.

Organization of motivation-valuable block of specialists' personality

Abstract

In the article it is considered questions of the structural organization of the motivation-valuable block professions specialists' personality. The four-factors activity theory of a personality has been put into a basis of the empirical research. Process of professional formation of a personality and its transformation presents the difficult hierarchically organized metasystem with its levels and interrelations between them. At a certain stage of professionalizing a kind of integrative some motivation-valuable substructure of a personality is formed, and various for representatives of various types of professions.

Key words: the system approach, profession types, the structural organization of the personality, the motivation-valuable block of the personality.

Lyenuza TARKHAN

Crimean Engineering and Pedagogical University, Ukraine

Pedagogiczne uwarunkowania rozwijania kompetencji technologicznych w kształceniu zawodowym

Streszczenie

W artykule przedstawiono perspektywy badań w zakresie poszukiwania priorytetów kształcenia kompetencji technologicznych przyszłych inżynierów zarówno w procesie dydaktycznym, jak i w edukacji całościowej.

Słowa kluczowe: kompetencje technologiczne, edukacja zawodowa.

Pedagogical conditions of formation of technological competence in vocational training

Abstract

The prospects of further researches is the search of priority elements of technological competence for future specialists both in the process of teaching and in further activity, and address to the concept of resulting units of competence, providing a basis for the formation of technological competence of more specific use.

Key words: technological competences, professional education.

Część trzecia

KSZTAŁCENIE NAUCZYCIELI

Miroslav CHRÁSKA, Milan KLEMENT

Univerzita Palackého v Olomouci, Česká republika

Wykorzystanie metody analizy skupień do tworzenia typologii grup studentckich

Streszczenie

W artykule opisano możliwości wykorzystania analizy skupień do tworzenia wzorów typologii studentów. Procedurę tę przedstawiono w postaci przykładowych badań przeprowadzonych na grupach studentów czeskich i polskich.

Słowa kluczowe: analiza skupień, semantyczne zróżnicowanie, typologia studentów.

Usage of cluster analysis for creating a typology of students

Abstract

The entry describes the way how to create suggestions of typologies of students by the means of a cluster analysis. The proceeding is showed in example of the research done by a population of Czech and Polish students.

Key words: cluster analysis, semantic differential, typology of university students.

Marie CHRÁSKOVÁ

Univerzita Palackého v Olomouci, Česká republika

Postrzeganie wybranych koncepcji szkoły i środowiska społecznego studentów Uniwersytetu Palackiego w Ołomuńcu i Uniwersytetu Rzeszowskiego

Streszczenie

Artykuł opisuje wybrane koncepcje postrzegania środowiska społecznego przez studentów z Uniwersytetu Palackiego w Ołomuńcu i Uniwersytetu Rzeszowskiego. Porównanie dokonywano na podstawie zastosowania metody różnicy semantycznej odpowiedzi studentów kierunku edukacja techniczno-informatyczna.

Słowa kluczowe: postawy studentów, metoda różnicy semantycznej, porównanie postaw studentów, środowisko szkolne, środowisko społeczne.

The way of perception of chosen terms referring to school and social environment by students of the Palacký University in Olomouc and the University in Rzeszow

Abstract

The entry deals with the way of perception of chosen terms referring to school and social environment by students of the Palacký University in Olomouc and the University in Rzeszow. The comparison is made by the means of a semantic differential by students of the field of study called technical and information education and pedagogy.

Key words: students' attitudes, semantic differential, comparison of students' attitudes, school environment, social environment.

Gabriel BÁNESZ

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Slovenská republika

Opinie nauczycieli na temat możliwości i form doskonalenia metodycznego

Streszczenie

Celem projektu KEGA „Weryfikacja aplikacji dla systemu wideokonferencyjnego i technologii edukacji zdalnej” jest analiza możliwości wykorzystania systemów wideokonferencyjnych i technologii edukacji zdalnej w szkole podstawowej pierwszego i drugiego stopnia. Również celem jest określenie minimalnych wymagań technicznych i organizacyjnych dla skutecznego korzystania z systemów technologii multimedialnych oraz potrzeb w zakresie projektowania programów edukacyjnych.

W pracy przedstawiono poglądy nauczycieli na temat wykorzystania tych technologii w praktyce szkolnej.

Słowa kluczowe: edukacja zdalna, ICT (informacyjno-komunikacyjne technologie), technologie multimedialne, kształcenie nauczycieli.

Opinions of teachers on the possibilities and forms of vocational education

Abstract

The goal of the KEGA project „verification of the video conferencing system and distant technologies in applications” is to analyze the possibilities of the video conferencing systems and distant technologies use in primary and secondary schooling. At the same time, the aim is to specify the minimum technical and organisational requirements for the successful use of these systems and multimedia technologies as well as for designing educational programmes. The paper presents the views of teachers on the use of these technologies in practice and on the possibilities of their further education.

Key words: further education, information and communication technologies, multimedia technologies, teacher training.

Iuliia SIEKUNOVA

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

Rola szkolnictwa wyższego w kształtowaniu kultury współczesnej młodzieży

Streszczenie

Autor artykułu podjął próbę określenia humanistycznej roli szkolnictwa wyższego w kształtowaniu kultury politycznej współczesnej młodzieży, w szczególności przeanalizowano jej stan i sposób tworzenia się.

Słowa kluczowe: edukacja humanistyczna, kultura polityczna, współczesna młodzież studencka, szkolnictwo wyższe, samoświadomość.

Role of higher education in formation of cultural and political views of the modern youth

Abstract

The article author attempted to determine the role of humanitarian higher education in formation of political culture of the modern youth; in particular, he analyzed its condition and ways of formation.

Key words: humanistic education, political culture, modern and student youth, higher educational establishment, self-consciousness.

Danka LUKÁČOVÁ

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Slovenská republika

Wiedza i umiejętności studentów kierunku nauczanie przedmiotów technicznych w zakresie ICT

Streszczenie

Poprawa jakości kształcenia na uczelniach wyższych możliwa jest tylko wtedy, gdy wiemy, jak treści programów nauczania łączyć z rzeczywistą pracą absolwentów studiów technicznych. Badania podjęte w programie KEGA dotyczą zdolności radzenia sobie z wykorzystaniem ICT w praktyce – zarówno w kształceniu nauczycieli, jak również w codziennej pracy szkolnej. W artykule przedstawiono wyniki badań przeprowadzonych za pomocą badań kwestionariuszowych.

Słowa kluczowe: kształcenie nauczycieli, ICT, umiejętności metodyczne.

Knowledge and skills students teaching technical subjects in ICT

Abstract

Improving the quality of education in universities is possible only if we know the contents of educational curricula, which are confronted with a real Graduate. Investigators KEGA are dealing with the role of the ability of teachers to use ICT in practice – as in teacher training, as well as teaching itself. The article presents the results of the research conducted by questionnaire.

Key words: teacher training, ICT, methodical skills.

Marta BALAŻAK

Politechnika Radomska, Polska

Filozofia Kaizen w pracy nauczyciela

Streszczenie

Praca nauczyciela obejmuje wykorzystywanie praktyczne treści już istniejących (jako merytorycznego zakresu przedmiotu nauczania, przyjętego programu nauczania). Zmiany, jakie pojawiają się na zewnątrz szkoły (społeczno-gospodarcze), powodują potrzebę wprowadzania udoskonaleń w jego pracy oraz stałych poszukiwań w kierunku realizacji coraz lepszej pracy pedagogicznej.

Słowa kluczowe: filozofia Kaizen, doskonalenie metodyczne, doształcanie nauczycieli.

The Philosophy of Kaizen during teacher's work

Abstract

The teacher's job covers practical using of existing contents (as an essential range of teaching subject, accepted curriculum). The changes outside the school (socio-economic) cause the need of introduction of improvement during his work and permanent search towards the realization of more and more better pedagogical work.

Key words: Kaizen philosophy, methodological improvement, teacher training.

Wojciech CZERSKI, Rafał WAWER

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Polska

Informatyczne przygotowanie pedagogów szkolnych – wyniki badań własnych

Streszczenie

Artykuł porusza tematykę informatycznego przygotowania pedagogów szkolnych. Dokonana analiza badań przedstawia wyniki ankiet, w trakcie których zbierane były informacje głównie na temat wykorzystywanego przez pedagogów oprogramowania oraz sposobów jego użytkowania. Oprócz tego celem badań było określenie, gdzie pedagodzy szkolni zdobyli wiedzę na temat używanych programów.

Słowa kluczowe: podagog szkolny, przygotowanie informatyczne w pedagogice.

Information preparation of school counselors – the results of their own

Abstract

The article discusses the theme of information technology to prepare school counselors. The analysis shows the results of research surveys, during which the information was collected mainly on the software used by school counselors and ways of its use. Besides, the aim of the study was to determine where school counselors gained knowledge about used programs.

Key words: school counselors, information preparation in pedagogy.

Janusz JANCZYK, Antoni SZNIRCH

Uniwersytet Śląski w Katowicach, Polska

Znaczenie multimedialnych programów komputerowych w działalności poradni pedagogiczno-psychologicznej

Streszczenie

W transformacji społecznej ostatnich dwudziestu lat nieco poza głównym nurtem zmian wyznaczono miejsce i określono rolę komputera w kształceniu specjalnym. Deskrypcja zalet, ale także ograniczeń i zagrożeń dla tego typu kształcenia stała się wymogiem zmieniających się czasów. W tym aspekcie badania diagnostyczne przeprowadzone w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej objęły problematykę wykorzystania multimedialnych programów edukacyjnych w pracy z dzieckiem dyslektycznym. Określono wpływ i możliwości tego typu oprogramowania na efekty terapeutyczne w przezwyciężaniu dysleksji.

Słowa kluczowe: dysleksja, multimedialne programy komputerowe, poradnia psychologiczno-pedagogiczna.

Significance of multimedia computer programmes in activities of a pedagogical and psychological counselling centre

Abstract

In the last 20 years of social transformation the position and role of a computer in special education has been positioned slightly out of the mainstream of changes. The description of advantages of, as well as restraints and threats to this type of education, has become a requirement in our fast-changing times. Considering this aspect, diagnostic research was conducted in a Pedagogical and Psychological Counselling Centre as regards the application of multimedia computer programmes in working with a dyslectic child. The impact and possibilities of this software on therapeutic effects in overcoming dyslexia have been specified.

Key words: dyslexia, multimedia computer programmes, pedagogical and psychological counselling centre.

Nevenka TATKOVIĆ

Juraj Dobrila University of Pula, Croatia

Rozwój kompetencji nauczycieli w kontekście chorwackich ram kwalifikacji oraz procesu bolońskiego

Streszczenie

Chorwacka polityka edukacyjna kształcenia na poziomie wyższym jest zgodna ze zmianami, które nastąpią po przystąpieniu Chorwacji do UE. Kraj ten dostosowuje politykę oświatową do celów Strategii Lizbońskiej, Deklaracji Bolońskiej oraz innych dokumentów UE i rozwija krajowe ramy kwalifikacji (KRK), które są wzorowane na europejskich ramach kwalifikacji (ERK) jako narzędziach, które ułatwią walidację, harmonizację, porównanie i zapewnią mierzalność efektów uczenia się, a jego celem jest rozwój osobowy człowieka, rozwój społecznej integracji, ułatwienia kształcenia ustawicznego i uznawanie nabytych kwalifikacji (dyplomów) zarówno na szczeblu krajowym, jak i europejskim. W tym kontekście istotne zmiany miały miejsce w sektorze szkolnictwa wyższego, zwłaszcza w dziedzinie edukacji i doskonalenia zawodowego nauczycieli, którym powierzono odpowiedzialne zadanie, przekształcenie wychowania i edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju. Dlatego też, zarówno z perspektywy globalnej, jak i krajowej, działania te mają na celu podniesienie świadomości na temat znaczenia rozwoju kompetencji nauczyciela, zmian programów nauczania i dostosowania systemu kształcenia w kontekście procesu bolońskiego i rozwój krajowych ram kwalifikacji. Rozwój kompetencji nauczycieli w ich kształceniu i rozwoju zawodowym, jak również potrzeby uczniów/studentów powinny przyjąć centralną pozycję w procesie edukacji. Kompetencje te są określane jako wyznaczniki jakościowej zmiany szkół w ogólności. Znaczenie nabywania przez nauczycieli dodatkowych kwalifikacji poprzez studia podyplomowe jest podstawą ich ciągłego rozwoju zawodowego.

Słowa kluczowe: kompetencje nauczycieli, proces boloński, chorwackie ramy kwalifikacji zawodowych, reforma programowa.

The Development of Teacher Competences in the Context of the Croatian Qualifications Framework and the Bologna process

Abstract

Croatian higher education policy is in line with the changes which will occur after Croatia joins the EU. The country has been harmonising its policy with the Lisbon objectives, the Bologna Declaration and the other EU documents, and has been developing its national qualifications framework (NQF), which is modelled after the European Qualifications Framework (EQF) as an instrument which will facilitate validation, harmonisation, comparison and measurability of learning outcomes, and is

aimed at personal development, development of social inclusiveness, facilitation of lifelong learning, and recognition of acquired qualifications (diplomas) on both the national and the European level. In this context, significant changes have taken place in the higher education sector, especially in the education and training of teachers who are entrusted with a responsible task of reconceptualising upbringing and education towards sustainable development. Therefore, from both the global and the national perspective, there is an effort to raise awareness about the importance of teacher competences development, curriculum modifications and adaptations in the context of the Bologna process, and the development of a national qualifications framework. The development of teacher competences through initial education and their professional development, as well as the need for pupils/students to assume the central position in the education process, are being identified as the determinants of a qualitative change of schools in general. The importance of acquiring additional qualifications through post-graduate studies is being highlighted with the purpose of teachers' continuous professional development.

Key words: teacher competences, Bologna process, Croatian Qualifications Framework, curricular reform.

**Galina CHEREDNICHENKO, Lyudmila SHAPRAN,
Lyudmila KUNYTSIA**
National University of Food Technologies, Kyiv, Ukraine

Uczenie się kultury na lekcjach języka obcego

Streszczenie

Kultura zajmuje ważne miejsce w nauczaniu języków obcych i studiowaniu różnych kierunków studiów. Powszechnie akceptowanym poglądem jest ten, że język jest używany jako główne medium, poprzez które wyrażana jest kultura. Najczęściej mamy do czynienia z sytuacją, w której uczniowie w dużym stopniu znają zasady języka, ale nie zawsze są w stanie odpowiednio posługiwać się językiem, ponieważ nie mają wystarczającej wiedzy o kulturze reprezentowanej przez ten język. Celem tego artykułu jest przedstawienie niezbędnych informacji dla nauczycieli języków obcych i uczniów, tak aby mogły one stworzyć dobre połączenie znanego języka obcego i jego kultury.

Słowa kluczowe: kultura języka, TI, kształcenie językowe, kierunki studiów.

Teaching Culture In The Foreign Language Classroom

Abstract

Culture has taken an important place in foreign language teaching and learning studies. It has been widely recognized that language is used as a main medium through which culture is expressed. Most frequently confronted that students to a great extent know the rules of language, but are not always able to use the language adequately as it requires since they are not knowledgeable enough about the target culture. The aim of this article has been to provide necessary information for the foreign language teachers and learners so that they can establish a good connection with the target language and its culture.

Key words: culture language, IT, language training, courses.

Valentyna IVANIVNA STAKHNEVICH

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine

Wypalenie zawodowe nauczycieli

Streszczenie

Autorka rozważa problem wypalenia zawodowego nauczycieli, który funkcjonuje w życiu zawodowym człowieka i oznacza sytuację, w której pracownik traci zdolność komunikacji pomiędzy osobistą odpowiedzialnością a kontrolą zewnętrzną podejmowanych działań. Po kilku miesiącach lub latach sumiennej realizacji swoich obowiązków następuje wypalenie zawodowe, którego oznaki to: zdenerwowanie, apatia itp.

Słowa kluczowe: nauczyciel, kryzys, wypalenie zawodowe, stres, emocje, sfera zawodowa, droga życiowa.

Professional burnout and lecturer

Abstract

The author considers the problem of professional burnout as a term that researchers of professional sphere of human activity indicate a situation where staff of communication, auxiliary occupations where personal responsibility exceed than external control, after several months or years of diligent realization of their duties „burn out”, showing signs nervousness, intensity, apathy, etc.

Key words: teacher, crisis, burnout, stress, emotions, the sphere of professional, way of life

Valentyna Ivanivna STAKHNEVICH, Liudmyla DANKEVYCH
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine

Osobowość a płeć

Streszczenie

W artykule omówiono osobliwości płciowej socjalizacji osobowości, psychologiczne różnice między kobietami i mężczyznami oraz zasady zachowania harmonii w tym zakresie.

Słowa kluczowe: płeć, role płci, normy społeczne, kobiecość, męskość, androgyniczność.

Gender and personality

Abstract

Peculiarities of gender socialization of a personality, psychological differences between men and women, principle of harmony are shown in the article.

Key words: gender, sex roles, social norms, femininity, masculinity, androgyny.

Część czwarta

EDUKACJA DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Wiktoria SOBCZYK, Agnieszka BIEDRAWA

Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie, Polska

Systemy informatyczne w modelowaniu procesów zarządzania środowiskiem¹

Streszczenie

Systemy informatyczne jako modele zarządzania środowiskiem lub jego częściami składowymi rozwinęły się ze względu na coraz szersze zapotrzebowanie na informację o środowisku i jego ochronie przed zagrożeniami. W niniejszym artykule podjęto próbę opracowania prototypowego systemu informatycznego, wspomagającego zarządzanie gospodarką odpadami komunalnymi w gminie z terenami przyrodniczo cennymi. W systemie uwzględniono wyniki wcześniej przeprowadzonych badań i analiz.

Słowa kluczowe: zarządzanie środowiskiem, gospodarka odpadami, ochrona środowiska.

Information systems in the modeling process of environmental management

Abstract

Information systems as models for environmental management, or its component parts, have evolved due to the increasing demand for information about the environment and its protection against threats. This article attempts to develop a prototype system, assisting the management of municipal waste in the municipality of valuable natural areas. The system takes into account the results of previously conducted research and analysis.

Key words: environmental management, waste management, protection of environment.

¹ Publikacja zrealizowana w ramach pracy statutowej nr 11.11.100.482.

Oksana NAGORNYUK

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine

Spoleczno-ekologiczne bezpieczeństwo ludzi w środowisku

Streszczenie

W artykule zwrócono uwagę na pewne społeczne i środowiskowe czynniki bezpieczeństwa człowieka w środowisku. W szczególności dotyczy to czynników: miejskich, gospodarczych, społecznych, demograficznych, informacyjnych, politycznych, psychologicznych, medycznych, biologicznych, genetycznych, chemicznych, wojskowych. Mają one duży wpływ na zdrowie i życie ludzi oraz w jakiś sposób zmieniają jakość środowiska. Analiza stanu i znaczenia świadomości populacji ludzi źle poinformowanych jest ważnym elementem bezpieczeństwa informacyjnego kraju.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo ludzi, jakość środowiska naturalnego, bezpieczeństwo informacji.

Socio-ecological human security in the environment

Abstract

Due to some social and environmental factors to human security in the environment. In particular, urban, economic, social, demographic, informational, political, psychological, medical, biological, genetic, chemical, military. They greatly affect the health and lives of people somehow alter the quality of the environment. An analysis of the status and importance of awareness or misinformed population as an important component of information security in the country.

Key words: human security, quality of the environment, information security.

Liliya NEDOBICHYK, Nataliia RIDEI, Bohdan MAKARCHUK, Andriy NEMNOGKO
National University for Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine

Poglądy Jana Pawła II na temat ochrony środowiska kultury

Streszczenie

Tematem niniejszego artykułu jest ekologiczna doktryna Kościoła propagowana przez Jana Pawła II, a w szczególności jego poglądy na współczesną kulturę i nowoczesność, jej związek z wykształceniem, moralnością i polityką.

Słowa kluczowe: kultura ekologiczna, moralność, człowiek, przyroda, religia.

Study of Ioan Pavlo II about environmental culture

Abstract

The theme of this article is ecological doctrine of the church in the person of Ioan Pavlo II on environmental culture of modernity, and its connection with education, morality, politics.

Key words: ecological culture, morality, man, nature, religion.

Maria KULAYETS

Director of the Educational and scientific institute of postgraduate education of NUBiP of Ukraine, Ukraine

Ogla VYTVYTSKA

Head of the department of innovation activity in AIC, Ukraine

Pilne kwestie dla szkolnictwa wyższego w zakresie przekwalifikowania specjalistów w dziedzinie rolnictwa

Streszczenie

W artykule postawiono pytania dotyczące problemów przekwalifikowania specjalistów z rolnictwa oraz przybliżono podstawowe aspekty organizacji doksztalcania specjalistów rolnictwa w szkołach wyższych; organizacji systemu kształcenia podyplomowego (aktualnie analizowany na Ukrainie); kierunki doskonalenia systemu kształcenia podyplomowego.

Słowa kluczowe: kształcenie podyplomowe, rozwój zawodowy, szkolenie, przekwalifikowanie specjalistów rolnictwa.

Urgent issues on retraining of specialists in agricultural sphere with provision of the second higher education

Abstract

The modern problem questions of retraining of specialists of APK are considered; grounded basic aspects of organization of retraining of specialists of APK from the grant of the second higher education; the system of postgraduate education is analysed in Ukraine, NUBiP of Ukraine; directions of perfection of the system of postgraduate education are offered.

Key words: postgraduate education, development, training, retraining of specialists.

**Nataliia RIDEI, Yuliya RYBALKO, Anna SYTSKA,
Yuliya MARTYNENKO, Lyudmila KLYMENKO**
National University of Life and Environmental Science of Ukraine, Ukraine

Rola edukacji i nauki w promowaniu programów TERM STAN z ochrony środowiska

Streszczenie

W artykule analizowany jest stan programów ochrony środowiska i określenie roli edukacji i badań naukowych w celu zapewnienia wdrożenia tych programów, dla utrzymania i odtwarzania zasobów naturalnych na Ukrainie.

Słowa kluczowe: Narodowy Program Edukacji, program ochrony środowiska.

Role of education and science in promoting of term state environmental programs

Abstract

The article analyzes the state environmental programs and established the role of education and science to ensure their implementation, maintenance and reproduction of natural resources of Ukraine.

Keywords: National Programe, Education, environmental programe.

**Nataliia RIDEY, Tetyana HITRENKO, Svitlana PALAMARCHUK, Vita STROKAL,
Albina NAZARENKO, Andriy NEMNOGKO**

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine

Państwowe programy reformy edukacji oraz badań naukowych ukierunkowane na rozwój Ukrainy

Streszczenie

W tym artykule zostały przeanalizowane główne programy państwowe w zakresie edukacji i rozwoju badań naukowych oraz zbadana została ich rola w ukraińskiej transformacji i reformie społeczno-gospodarczej.

Słowa kluczowe: państwowe programy reformatorskie, szkolnictwo wyższe, nauka, rozwój, system edukacji.

State programs of education and science development in Ukraine

Abstract

In this article main states programs of education and science development have been analyzed, their role in Ukrainian transformation and reformation.

Key words: state programs, higher education, science, development, education system.

**Nataliia RIDEI, Denys SHOFOLOV, Yuliya KUCHERENKO,
Olha ZAHAYKO, Ira TRYGUB**

National University of Life and Environmental Science of Ukraine, Ukraine

Wsparcie naukowe polityki państwa w zakresie programów ochrony środowiska – znaczenie edukacji

Streszczenie

W artykule określono stan programów ochrony środowiska na Ukrainie i przeanalizowano ich znaczenie dla społeczeństwa.

Słowa kluczowe: program ochrony środowiska, program państwa, program studiów magisterskich, program studiów licencjackich, środowisko naukowe.

Scientific support for policy state environmental programs, the importance of education

Abstract

In article showed state environmental programs in Ukraine and analyzed their important role for society.

Key words: environmental program, state program, master program, bachelor program, environmental science.

Tatiana Vasilevna SAYENKO
National Aviation University, Ukraine

Innowacje w edukacji ekologicznej studentów

Streszczenie

W artykule omówiono sposoby modernizacji procesu kształcenia przez edukację ekologiczną w szkole jako paradygmat rozwoju kompetencji w końcowym etapie Dekady Edukacji na rzecz Zrównoważonego Rozwoju (2011–2014).

Słowa kluczowe: monitoring edukacji ekologicznej i ochrony środowiska, edukacja dla zrównoważonego rozwoju; społeczeństwo informacyjne.

Innovations in ecological education of higher school students

Abstract

The ways of modernization of ecological or environmental education in high school during the competency paradigm and final phase of the Decade of Education for Sustainable Development (2011–2014) were discussed.

Key words: monitoring of ecological or environmental education, education for sustainable development; information society.

Część piąta

RECENZJE

MARIA RACZYŃSKA

Jana Depešová a kolektív, *Pedagogická prax s podporou informačných a komunikačných technológií*, Vyd. PUKF, Nitra 2010, 164 ss., ISBN 978-80-8094-827-6

RECENZJA

Książka *Praktyka pedagogiczna wspomagana technologią informacyjno-komunikacyjną* pod redakcją Jany Depešovej to głos w dyskusji na temat możliwości i ograniczeń wykorzystania nowoczesnych technologii w edukacji. Autorzy zwracają szczególną uwagę na wspomaganie dydaktyki za pomocą komputerów osobistych i Internetu, w tym e-learningu i wideokonferencji. PF UKF w Nitrze od wielu lat współpracuje z Uniwersytetem P.J. Šafárika w Koszycach, wykorzystując między innymi możliwości tych technologii. Wiele wyników z odbytych w ramach tej współpracy wideokonferencji stało się inspiracją do rozpowszechniania zastosowań tej metody do różnych obszarów nauczania.

Autorzy podręcznika zwracają uwagę na możliwości wspomaganie nauczania/uczenia się technologią informacyjno-komunikacyjną w różnych formach kształcenia. Szczególną uwagę skupili na kształceniu technicznym wspomaganym IKT z punktu widzenia kształcenia ustawicznego.

Technologia kształcenia z użyciem IKT z punktu widzenia edukacji przez całe życie ma miejsce w strukturze, począwszy od nauczania przedszkolnego, szkolnego niższego i wyższego rzędu po nauczanie tzw. trzeciego wieku. W nauczaniu tym ważne staje się stworzenie podejścia systemowego, w szczególności w celu określenia standardów wiadomości i umiejętności, niezbędnych dla każdego, bez względu na wiek. Autorzy podręcznika dokonują analizy krajowych i europejskich dokumentów poświęconych edukacji przez całe życie oraz wskazują na cele technicznego kształcenia oraz możliwości wspomaganie edukacji w tym systemie.

W dydaktyce nauczania przedmiotów technicznych ważna jest umiejętność połączenia wiedzy teoretycznej ze zdobywaniem podstawowych umiejętności i doświadczeń praktycznych i zawodowych. Istotne w tym miejscu stają się umiejętności stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych, jako nieodłącznego komponentu współczesnego społeczeństwa informacyjnego. Aby współczesne nauczanie było skuteczne, autorzy podręcznika proponują wprowadzenie innowacji do programów nauczania. Innowacje te są związane z wprowadzeniem technologii informacyjno-komunikacyjnych do tradycyjnych treści kształcenia.

Autorzy publikacji zwracają szczególną uwagę na rolę wideokonferencyjnego systemu w praktyce pedagogicznej. Uważają, iż stosowanie systemu wideokonferencji w organizowaniu praktyk pedagogicznych dla przyszłych nauczycieli może znacznie przyczynić się do poprawy jakości nauczania, przy jednoczesnym zmniejszeniu kosztów finansowych. Ważnym aspektem jest również utrzymanie

i promowanie pozytywnych relacji pomiędzy nauczycielami i innymi pracownikami uczelni i dzielenie się swoimi uwagami i propozycjami.

Książka składa się z siedmiu rozdziałów:

- Kształcenie techniczne poprzez doświadczenia w ramach uczenia się przez całe życie.
- Praktyki pedagogiczne jako integralna część kształcenia przyszłych nauczycieli.
- Wspomaganie przedmiotu technika w szkołach podstawowych.
- Reforma szkolnictwa w Słowacji – przygotowanie nauczycieli technicznych przedmiotów do wykonywania zawodu.
- Technologie informacyjno-komunikacyjne w nauczaniu w Słowacji.
- Aspekty mające wpływ na jakość technicznego kształcenia.
- Technologie informacyjno-komunikacyjne w praktyce szkolnej.

Książka adresowana jest zarówno do studentów – przyszłych nauczycieli, jak również do nauczycieli akademickich, nauczycieli uczących w szkołach zawodowych, średnich, a także w gimnazjach.

MARIA RACZYŃSKA

Mária Vargová, *Tvorba záverečnej práce*, Vyd. UKF, Nitra 2011, 104 ss., ISBN 978-80-8094-858-0

RECENZJA

Podręcznik *Tvorba záverečnej práce* przeznaczony jest dla studentów szkół wyższych. Autorka Mária Vargová przedstawia w nim materiał metodyczny jak pisać prace semestralne, dyplomowe, magisterskie, a także wskazówki dotyczące pisania prac doktorskich. Materiał zawarty w książce może być również pomocny przy pisaniu referatów na seminaria czy konferencje. Autorka omawia procedury i wymogi, które należy przestrzegać przy pisaniu poszczególnych typów prac, podstawowe pojęcia związane z pisaniem pracy dyplomowej, jak zamieszczać cytowania w pracy, jak tworzyć i opisywać wzory matematyczne. Dużą część w niniejszym opracowaniu stanowi opis poszczególnych części pisanej przez studentów pracy, w tym między innymi: co powinno znajdować się we wstępie pracy, co zawiera część główna pracy, jak opisywać przeprowadzony eksperyment, jak opisywać metodykę i organizację badań własnych, co powinno zawierać zakończenie pracy, a także jak tworzyć bibliografię i załączniki w pracy. Część teoretyczna poparta jest licznymi przykładami. Ważnym elementem pracy są również wskazówki autorki dotyczące przygotowania się studenta do obrony napisanej pracy.

MARIA RACZYŃSKA

Mária Vargová, Jana Depešová, *Pedagogické aspekty bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci*, Vyd. UKF, Nitra 2011, 184 ss., ISBN 978-80-8094-817-7

RECENZJA

Podręcznik *Pedagogické aspekty bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci* przeznaczony jest dla studentów szkół wyższych oraz jako materiał metodyczny dla nauczycieli. Książka może służyć również jako materiał pomocny dla pracowników w zakładach pracy celem zaznajomienia ich z podstawowymi elementami bezpieczeństwa i ochrony pracy. Autorki Mária Vargová i Jana Depešová przedstawiają materiał metodyczny dla studentów do przedmiotu Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci. Podręcznik ten skierowany jest również do studentów oraz nauczycieli do wykorzystania na przedmiotach, w których zawarte są elementy bezpieczeństwa i ochrony zdrowia. Treści zawarte w książce są pomocne dla nauczyciela: jak przygotować młodego człowieka do pracy, nauczyć go jak zrozumieć i określić podstawowe problemy, jak zorganizować naukę, wykorzystując dotychczasowe zdobycze nauki i techniki. Informacje zawarte w podręczniku są pomocne do uzyskania kwalifikacji inspektora bezpieczeństwa pracy i inspektora pracy.

Autorki sygnalizują wagę poruszanego problemu BOZP. Obok realizowanego programu BOZP w Katedrze Techniki i Technologii Informatycznych na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Konstantina Filozofa w Nitrze na Słowacji wskazują na podobne programy realizowane na innych uniwersytetach, takich jak: Holenderski – Delft Uniwersytet, Niemiecki – BUGH Wuppertal, Francuski – Uniwersytet Colmar, Australijski – La Trobe University; Flinders University, USA – The University of Alabama; University of Michigan; University of Washington, Kanada – Queen’s University – Kingston; Ontario, Finlandia – University Tempere, Czechy – VŠB TU.

Podręcznik składa się z dwunastu części:

- Dydaktyczne aspekty kształcenia kadr pracowniczych związanych z bezpieczeństwem i ochroną pracy.
- Formy edukacji: bezpieczeństwo pracy (BOZP).
- Definicje podstawowych pojęć związanych z BOZP.
- Zapobieganie wypadkom przy pracy.
- Oceny kształcenia BOZP.
- Dokumenty kształcenia BOZP.
- Dydaktyczne zasady w kształceniu BOZP.
- Metody nauczania w edukacji BOZP.
- Formy organizacyjne stosowane do szkolenia pracowników do BOZP.
- Pomoce i technologie naukowe.

- Projekty i ich wykorzystanie w BOZP.
- Kształcenie i szkolenia w warunkach szkolnych.

W podręczniku ukazane są również zdjęcia prawidłowej ochrony pracownika przy wykonywaniu niebezpiecznych czynności, takich jak: praca przy pionowej frezarce, praca na wysokościach, cięcie drewna na pile tarczowej, praca przy tokarce drewna.

MELÁNIA FESZTEROWA

Marek Wasielewski, Wiktor Nikolajewicz Dawydow, *Bezpieczeństwo w pracowni chemicznej*, Wydawnictwa Naukowo-Techniczne, Warszawa 2008, 330 ss., ISBN 978-83-204-3433-0

RECENZJA

Publikácia autorov **Marek Wasielewski, Wiktor Nikolajewicz Dawydow** *Bezpečnosť práce v chemickom laboratóriu* vznikla na základe spoločnej práce dvoch univerzitných profesorov.

Prvý autor Marek Wasielewski ukončil v roku 1977 Fakultu chémie na Technickej univerzite vo Varšave a v roku 2005 sa habilitoval na Štátnej pedagogickej univerzite A.I. Hercena v Petrohrade, v pedagogike s tematikou metodológia v chémii. Je autorom viac ako 100 prác, ktoré tvoria: monografie, príručky, príspevky vo vedeckých časopisoch a patent.

Wiktor N. Dawydow ukončil v roku 1977 špecializáciu inžiniera fyzikálnej chémie na Technickej univerzite v Čel'abinsku a v roku 2002 sa habilitoval na Štátnej pedagogickej univerzite A.I. Hercena v Petrohrade, v pedagogike s tematikou metodológia v chémii. Vo svojej pedagogickej a publikačnej činnosti sa venuje metodológii vzdelávania v oblasti chémie a je autorom mnohých publikácií, príručiek a patentu.

Publikácia je monotematické dielo s cieľom sprístupniť čitateľovi zásady dodržiavania BOZP počas chemických experimentov v podmienkach chemických laboratórií na rôznych typoch a stupňoch škôl. Je určená pre žiakov základných škôl, ale aj študentov stredných škôl a prvých ročníkov vysokých škôl. Určite si v nej nájdú svoju oblasť záujmu pedagógovia a učitelia didaktiky. Spracovaný materiál, spôsob a podanie opísanej témy svedčí o dlhoročnej práci autorov s mladými ľuďmi v oblasti dodržiavania bezpečnosti pri práci. Ako uvádzajú autori v publikácii: *V prípade nebezpečenstva je dôležité nepodľahnúť panike a zareagovať na riziko rýchlo, ale pokojne a správne.*

Publikácia zdôrazňuje nevyhnutnosť dodržiavania zásad bezpečnej práce počas chemických experimentov v školských podmienkach. Starostlivosť o dodržiavanie bezpečnosti a ochrana zdravia pri výchove a vzdelávaní je neoddeliteľnou súčasťou školskej prípravy. Zásady bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci vymedzujú základné okruhy opatrení, ktorých cieľom je zníženie ohrozenia zdravia, počtu pracovných úrazov a chorôb z povolania. Celou publikáciou sa nesie hlavná idea, ktorá sa zakladá na dôležitosti dodržiavania zásad bezpečnej práce a ochrany zdravia s použitím zdravého úsudku a dobrého príkladu. Problematika dodržiavania BOZP, teoretické základy ako aj ich aplikácia do praxe v podmienkach školských laboratórií je v publikácii poňatá veľmi komplexne v rozsahu 330 strán. Publikáciu tvorí 11 kapitol. V prvých šiestich sú opísané: zásady bezpečnej práce v školských chemických laboratóriách, základné chemické operácie, karta bezpečnostných údajov a jej charakteristiky, úvod do toxikológie, nebezpečné chemické reakcie, výbušné a nevýbušné chemické

látky (riziká súvisiace s výbušnými látkami, explózie), experimenty, pri ktorých dochádza k vzniku výbuchu, ohrozenia, možné chyby, poranenia, prvá pomoc, požiare, hasenie a zásady bezpečnej práce v chémii. Siedma kapitola opisuje zaujímavé úlohy súvisiace s bezpečnou prácou. Ôsma kapitola prezentuje možnosti rôznych didaktických hier súvisiacich s bezpečnou prácou v chemickom laboratóriu. Kapitola je orientovaná na didaktické hry ako dôležitý výchovný prostriedok a ich využitie vo výchove k bezpečnej práci. V záverečných kapitolách sú sumarizované testové otázky (102 testových otázok) a následne odpovede na úlohy a testy súvisiace s dodržiavaním BOZP. Veľmi dôležitým doplnkom publikácie je zoznam literatúry (rozdelený do 5 častí: príručky, skriptá, monografie; príspevky z vedeckých a didaktických časopisov a novín; internetové stránky; normy; zákony) a prílohy pre študentov a pre učiteľov. Ako uvádzajú M. Wasielewski a W.N. Dawydow vo svojej publikácii: *Sme toho názoru, že vzdelávanie v oblasti zásad bezpečnej práce v laboratóriách je dosť fádne, bez väzby na skutočné (reálne) situácie, anekdoty a príbehy.* Môžeme len konštatovať, že príbehy, riekanky a anekdoty vložené do jednotlivých kapitol a orientované na vybrané témy rozširujú obzor čitateľa, zvyšujú jeho záujem o danú oblasť a nútia ho k zamysleniu sa. Autori, uvedomujúc si dôležitosť správnej motivácie, predložili čitateľovi dielo nielen po odbornej stránke fundované, ale napísané tak, že zaujme všetky vekové kategórie. Publikáciu uzatvára podrobný index použitých termínov a výrazov ako aj zoznam citovaných autorov.

Publikácia je napísaná veľmi prehľadne, zrozumiteľným jazykom a logicky štruktúrovaná. Text rozširujú a obohacujú fotografie z chemických laboratórií, názorné obrázky chemických aparatúr a tabuľky súvisiace s textom. Svojím aktuálnym obsahom je dielo prínosom nielen pre žiakov a študentov, ale aj pedagógov. **Bezpečnosť práce v chemickom laboratóriu** je publikácia, ktorá svojím obsahom, rozsahom a spracovaním je cenným obohatením problematiky súvisiacej s dodržiavaním BOZP. Je praktickou zbierkou návodov ako dodržiavať bezpečnosť pri práci v chemickom laboratóriu, vypracovaná na základe mnohoročných skúseností autorov a overená v praxi. Predstavuje originálne dielo zamerané na BOZP, ktoré určite zaujme. Recenzovaná publikácia môže byť dobrým pomocníkom v laboratórnej praxi, ale poslúži aj ako zbierka informácií ohľadne vlastností chemických látok. Je určená nielen žiakom a študentom chémie, ale aj tým, ktorí sa o oblasť chémie zaujímajú.